

Dr. FLORIN LUDUȘAN

Clauza penală în noul Cod civil

Dr. FLORIN LUDUȘAN

Clauza penală în noul Cod civil

Universul Juridic
București
-2014-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2014, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU
VA FI COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE
SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APLICE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LUDUȘAN, FLORIN

Clauza penală în noul Cod civil / Florin Ludușan. -

București : Universul Juridic, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-325-0

347(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

*Dedic această carte soției mele, Mirabela.
Cu dragoste.*

Abrevieri

Alin.	- Alineatul
art.	- articolul
C. civ.	- Codul civil
C. com.	- Codul comercial
C. pen.	- Codul penal
Dreptul	- Revista Dreptul
ed.	- ediția
lit.	- litera
<i>op. cit.</i>	- opera citată
p.	- pagina
urm.	- următoarele
vol.	- volumul
NCC	- Noul Cod civil
C. civ. fr.	- Codul civil francez
ICCJ	- Înalta Curte de Casație și Justiție
jud.	- Judecătoria
<i>ibidem</i>	- în același loc
<i>infra</i>	- mai jos, mai departe; este însoțit de numărul articolului din textul de lege
CSJ	- Curtea Supremă de Justiție.

Cuvânt înainte

Lucrarea monografică intitulată „*Clauza penală în noul Cod civil*” reprezintă un valoros demers științific de mare actualitate, cu numeroase implicații teoretice și de o reală utilitate practică. Importanța subiectului tratat în lucrare constă în faptul că are o largă aplicare în jurisprudență, fiind vorba despre o instituție fundamentală a dreptului civil.

Valorificând în mod corespunzător doctrina de specialitate și soluțiile jurisprudențiale, demersul științific întreprins de autor impresionează atât prin consistența ideilor exprimate, cât și prin stilul și forma de prezentare a acestora, lucrarea fiind corect sistematizată și structurată pentru a acoperi subiectul tratat.

Capitolul I tratează aspecte generale privind răspunderea civilă, cu referire specială asupra răspunderii civile contractuale în noul Cod civil, principiile și condițiile răspunderii contractuale. Totodată, sunt analizate aspecte privind delimitarea răspunderii contractuale de alte tipuri de răspundere, respectiv răspunderea civilă delictuală și răspunderea penală, autorul evidențiind particularitățile referitoare la capacitatea juridică a persoanei fizice care răspunde din punct de vedere contractual și delictual în raport cu capacitatea juridică a acesteia în privința răspunderii penale.

În Capitolul II autorul prezintă, în detaliu, cele două categorii de daune-interese, respectiv daunele compensatorii și daunele-interese moratorii, identificând asemănările și deosebirile dintre acestea, mai cu seamă cele privitoare la posibilitatea cumulului cu executarea în natură a obligației contractuale.

În realizarea demersului științific autorul a considerat că este oportun a fi analizate daunele-interese în câteva contracte, cum ar fi: contractul de vânzare și contractul de locațiune, punând în evidență particularitățile răspunderii contractuale în funcție de obligațiile părților specifice celor două categorii de contracte. Una dintre problemele tratate de autor care a prezentat și prezintă interes, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, este cea privitoare la cumulul dobânzilor cu despăgubirile, în cazul obligațiilor bănești, analizând comparativ dispozițiile din noul Cod civil cu cele din O.G. nr. 13/2011, modificată, privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar.

Capitolul III, intitulat „Clauza penală. Modalitate de evaluare convențională a daunelor-interese”, este capitolul cel mai substanțial care răspunde titlului monografiei. Astfel, după o incursiune în istoricul clauzei penale pornind de la vechiul drept roman, ajungând în epoca modernă la Codul civil francez de la 1804 și apoi la Codul civil român de la 1864, autorul surprinde evoluția reglementărilor în materia clauzei penale, mai cu seamă din punct de vedere conceptual. O altă problemă tratată de autor în acest capitol este cea privind funcțiile clauzei penale, evidențiind funcția sancționatorie, considerând-o drept o „pedeapsă privată contractuală”, precum și funcția compensatorie de evaluare și de reparare a prejudiciului cauzat prin neexecutarea obligațiilor contractuale de către debitor. Sunt exprimate de asemenea unele opinii personale cu privire la natura juridică a clauzei penale. Astfel, pornind de la premisa că aceasta are o natură juridică contractuală, se apreciază că penalitățile inserate în facturile fiscale nu pot fi acordate de instanța de judecată câtă vreme factura fiscală este doar un act unilateral de voință.

În dorința delimitării clauzei penale de alte instituții ale dreptului civil pentru a stabili identitatea acesteia, autorul analizează clauza penală și gajul, clauza penală și obligația alternativă, clauza penală și obligația facultativă, clauza penală și arvuna, clauza de dezicere și clauza penală, clauza penală și rezoluțiunea, parte a lucrării în care autorul își exprimă opinia potrivit căreia clauza penală nu supraviețuiește rezoluțiunii contractului atâta timp cât are în vedere simpla întârziere în executare.

Pe lângă celelalte aspecte privitoare la clauza penală și compensația, clauza penală și clauza de confidențialitate, este surprins în același capitol cumulul penalităților, finalizând capitolul cu modele practice de clauză penală, fie că aceasta este moratorie, fie compensatorie.

Capitolul IV este destinat condițiilor acordării clauzei penale, precum și cauzelor neimputabile debitorului care fac ca penalitatea să nu poată fi cerută. După o vastă analiză din punct de vedere științific a condițiilor acordării clauzei penale, analiză raportată atât la dispozițiile noului Cod civil, cât și la dispozițiile Codului civil de la 1864, este antamată una dintre problemele de mare actualitate, respectiv cea privitoare la reductibilitatea clauzei penale.

Problematika reductibilității clauzei penale formează substanța Capitolului V, în care sunt tratate într-o manieră originală, comparativă, dispozițiile din noul Cod civil și cele din Codul civil de la 1864, fundamentele juridice ale reducerii penalităților, insistându-se și asupra

reglementărilor existente și în alte legislații în materie, cum ar fi: reglementările din dreptul francez, din dreptul italian, german și belgian.

De un deosebit interes teoretic și practic este capitolul VI, intitulat „Clauza penală abuzivă”. Pornind de la reglementările adoptate la nivelul Uniunii Europene, autorul tratează cadrul general al clauzelor abuzive, cadru stabilit prin Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, precum și cadrul special amenajat de diferite acte normative speciale, cum ar fi: Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului, O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorului, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 204/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produse cu defecte.

Stabilind cadrul juridic general și special privind clauzele penale abuzive sunt analizate în continuare: clauza penală abuzivă în contractele de adeziune, clauza penală abuzivă în contractele de furnizare – prestare a serviciilor, clauza penală abuzivă în contractele de credit.

O problematică interesantă asupra căreia s-a aplecat autorul, este cea privitoare la clauzele abuzive în contractele negociate, cu specială privire asupra clauzei abuzive în contractul de distribuție exclusivă, precum și în contractul de leasing. Subliniem prezența în cadrul acestei analize a jurisprudenței interne, dar și a celei pronunțate de instanțele străine, atât cele statale, cât și cele nestatale, respectiv instanțele de arbitraj.

Capitolul VII este intitulat „Clauza penală și impreviziunea”, capitol în care este surprinsă noua instituție din Codul civil, respectiv instituția impreviziunii. Distanța dintre impreviziune și forța majoră este judicios tratată, evidențiindu-se deosebiriile dintre cele două instituții, efectele care se produc în fiecare caz în parte.

În concluzie, apreciem faptul că lucrarea, atât prin tematică cât, mai cu seamă, prin conținutul de idei reprezintă o contribuție importantă la dezvoltarea științifică a domeniului tratat, respectiv răspunderea contractuală sub forma clauzei penale inserată în contract.

**Prof. univ. dr.
Smaranda Angheni**

Capitolul I

Considerații generale privind răspunderea contractuală

Secțiunea 1. Răspunderea contractuală – formă a răspunderii civile

Răspunderea civilă contractuală este o formă a răspunderii civile, în cazurile în care paguba este consecința încălcării obligațiilor contractuale¹.

Răspunderea civilă este una dintre cele mai importante manifestări concrete ale răspunderii juridice², fiind în același timp o instituție fundamentală a dreptului civil și una dintre formele de bază ale răspunderii juridice, care a provocat interesul doctrinarilor și practicienilor dreptului. De asemenea, răspunderea civilă este o categorie fundamentală și, în același timp, o instituție deosebit de largă și complexă a dreptului civil³.

Locul răspunderii civile în ansamblul formelor răspunderii juridice este determinat de importanța ei teoretică și mai cu seamă practică. Răspunderea civilă ocupă un loc central în cadrul răspunderii juridice în general⁴.

1.1. Noțiune. Specific. Caracterul și finalitatea răspunderii civile

Codul civil din 1864 nu a formulat o definiție cuprinzătoare și de maximă generalitate a noțiunii de răspundere civilă. Nici NCC nu cuprinde un text în care legiuitorul să definească răspunderea civilă ca manifestare concretă a răspunderii juridice. În aceste condiții, doctrina juridică a formulat mai multe definiții ale noțiunii de răspundere civilă.

¹ G. Boroș, L. Stănculescu, *Instituții de drept civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 187.

² L. Pop, *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 164.

³ A se vedea: I. Albu, V. Ursa, *Răspunderea civilă pentru daunele morale*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 23.

⁴ L. Pop, *Teoria generală a obligațiilor*, *op. cit.*, p. 165.

Definiția cel mai des citată în doctrina de drept civil este cea potrivit căreia: „Răspunderea civilă este o formă a răspunderii juridice care constă într-un raport de obligații în temeiul căruia o persoană este îndatorată să repare prejudiciul cauzat altuia prin fapta sa ori, în cazurile prevăzute de lege, prejudiciul pentru care este răspunzătoare”¹. Într-o altă formulare se arată că: „Răspunderea civilă este o formă a răspunderii juridice, reprezentând raportul de obligație în temeiul căruia cel care a păgubit pe altul este ținut să repare prejudiciul suferit de victimă”².

Ca instituție juridică, răspunderea civilă este alcătuită din totalitatea normelor de drept prin care se reglementează obligația unei persoane de a repara prejudiciul cauzat altuia prin fapta sa extracontractuală sau contractuală pentru care este chemată să răspundă³. Această răspundere nu se exercită din oficiu (*ex officio*) împotriva autorului faptei ilicite, ci numai la stăruințele titularului dreptului încălcat. În ansamblul său, această răspundere vizează ordinea juridică în întregime, căci asigură securitatea unei categorii de relații sociale, care se integrează în ansamblul valorilor ocrotite de drept⁴.

Răspunderea civilă, fie ea contractuală sau delictuală, prin principiile și funcțiile sale, prin condițiile pe care se întemeiază și prin finalitatea ei, constituie dreptul comun în materie de răspundere patrimonială, contribuind la ocrotirea drepturilor subiective și a intereselor legitime ale tuturor persoanelor fizice și juridice⁵.

Specificul răspunderii civile care o face să se deosebească principal față de celelalte feluri ale răspunderii juridice constă în îndatorirea de reparare integrală a unui prejudiciu, obligație care incumbă autorului sau persoanei chemate de lege să răspundă⁶.

¹ I. Albu, V. Ursu, *Răspunderea civilă pentru daunele morale*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 24.

² M.N. Costin, C.M. Costin, *Dicționar de drept civil de la A la Z*, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 815.

³ A.V. Fărcaș, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 381.

⁴ L. Barac, *Elemente de teoria dreptului*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 229.

⁵ E.C. Verdeș, *Răspunderea juridică. Relația dintre răspunderea civilă delictuală și răspunderea penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 75.

⁶ A se vedea: I. Albu, V. Ursu, *Răspunderea civilă pentru daunele morale*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 24 și 25; L. Pop, *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 165.